

Grundtvig og den ydmyge bondeblomst

Da Grundtvig var færdig med latinskolen skulle han i gang med at læse teologi på Københavns Universitet.

Grundtvigs skolegang foregik i Jylland. 9 år gammel blev han sendt til den lille by Thyregod og blev undervist i præstegården af præsten Laurits Feld, som var en god ven af Grundtvigs far og mor. Senere kom Grundtvig på latinskole i Århus. Latinskoler var datidens gymnasier, hvor man især blev forberedt til at studere teologi. Grundtvigs far og mor havde i forvejen sørget for at de 3 ældre brødre blev studenter og det kostede mange penge dengang.

Så da Grundtvig som genert 17-årig student drog til hovedstaden talte han jysk og var en fattigrøv i gammelt, aflagt tøj. Han beskriver i sin dagbog hvordan det var at komme til storbyen og gøre en latterlig figur. Oplevelsen satte sig dybe, varige spor i Grundtvigs bevidsthed.

Selvom han havde gået i latinskole og kunne græsk og latin følte han ikke at kundskaberne slog til i omgangen med de fine københavnere, han manglede kultur, og blev behandlet med grovfilen af de vittige hoveder.

Flere grundtvigforskere godtgør at den unge Grundtvigs entré i hovedstaden er med til at danne baggrund for påskesalmen "Påskeblomst! hvad vil du her".

Bl.a. Hans Hauge** nævner at ... Grundtvig var en foragtet bondeblomst – en påskeblomst – fra landet, som man i København ikke regnede med ...

Og allerede Rønning*** har foretaget sammenligningen i sin Grundtvigbiografi: ... var han ikke selv en sådan Påske-lilje i Danmarks have? Der var jo mange som rynkede på næsen ad ham, ja der var dem der vilde have ham rykket op med rode som et skadeligt ukrudt. Nu vel, lad så være at han var sådan en bondeblomst, men glem så heller ikke, at "den blomst mælder vår, minder om den morgenrøde, mennesket stod op af døde".

Grundtvig skriver i sin dagbog, hvor han omtaler sig selv i 3. person:

Da han kom fra Jyllands til Sjællands by, var hans garderobe i en meget mislig forfatning ... han havde ... En blå hjemmegjort kjole med jysk snit. Denne måtte som general stå i spidsen og syne lidt, - thi det var – mellem os – hans eneste hele yderstykke. ... Et par sorte bukser, vendte og*

luvslidte samt stoppede på det ene knæ. ... En hjemmegjort frakke, som havde været brun, hvis ærmer ... beviste, at der havde været støv på skolebordet, og fedt på hans eget ... samt et par dygtigt fedtede skindbukser ...

Tænk dig nu et menneske – for nemhed skyld kan du tage den nysomtalte – i hin klædning komme indtraskende med et par durable brednæsede støvler i en sirkel af lutter – på hovedstads vis – velklædte personer, og – hvis ej du har megen tilbøjelighed til skuet af komiske situationer – forlanger du vist ikke nogen latterligere figur tegnet for din indbildningskraft.

... Du vil tillige finde et menneske, blottet for al den udvortes kultur, der på ethvert sted anbefaler, men som især i de københavnske familier ej kan undværes af den, som skal være tålelig. Glem ikke at en god portion undseelse hindrede ham fra, at lade den smule indvortes kultur, han besad, trænge ud i den ydre gestalt. Husk! at ethvert ord, han sagde, måtte af de positiv og negativ vittige hoveder, blandt hvilke han befandt sig, vente kritik, endog blot, fordi de bugseredes frem i en – ikke for et vist stødende fri, jysk dialekt. ... Kort, han måtte tro, der var en hel verden som skillerumsvæg mellem dem og ham. ... Ikke besynderligt, om Grundtvig ifølge denne behandling blev – i det tilsyneladende -, hvad man anså ham for: en klods.

Alt dette gjorde, at Grundtvig blev den, han var. – Kun én ting forandrede han, han fik sådanne klæder, at han - efter sin stand – ej behøvede at skamme sig.

* Mænd brugte på Grundtvigs tid en slags lang skjorte/kjortel med ærmer og knapper ned foran, nærmest som en jakke.

Grundtvig i kjole. Kopi af Martrands maleri fra 1862?
Foto ejes af Grundtvig-Biblioteket.

** Hans Hauge: Om mennesket om natten. I: En orm – en gud : om mennesket i verden. – Odense Universitetsforlag, 1997

***F. Rønning: N.F.S. Grundtvig : et bidrag til skildring af dansk åndsliv ... - bd. 2/2. – 1909